

Antwoordenblad

Geld

Geld in lang vervlogen tijden:

1. Wat is ruilhandel?

Toen er nog geen geld bestond ruilde men spullen die men nodig had: bijvoorbeeld acht kippen voor een geit, of gebakken potten voor een geweven kleding.

2. Waarom ontstond geld?

Ruilhandel was onpraktisch: misschien had je wel spullen om te ruilen, maar had je zelf op dat moment niets nodig. Dus bedacht men iets dat overal voor kon worden gebruikt, zoals kralen of schelpen.

3. Aan welke voorwaarden moet 'geld' als ruil- of betaalmiddel voldoen?

Iedereen moet het graag willen hebben

Het moet niet kunnen bederven

Een kleine hoeveelheid en een laag gewicht moet al veel waard zijn

Je moet er niet gemakkelijk veel van kunnen maken, want dan verliest het zijn waarde

4. Wat zijn kauri's?

Kauri's zijn kleine schelpen uit de Indische Oceaan. Ze werden eeuwenlang als betaalmiddel gebruikt in Azië en Afrika.

5. Welk verband is er tussen Romeinse soldaten en zout?

Zout was vroeger onmisbaar als betaalmiddel, daarom werden Romeinse soldaten in zout uitgebald. Soldaat komt van sol dare = goud geven.

6. Wat kun je vertellen over het allereerste geld?

Klompjes goud en zilver werden rond 700 voor Christus in rivieren gevonden in Lydië (nu West-Turkije). Die klompjes werden platgeslagen en bestempeld met een leeuwenkop, het symbool van de Lydische koning. Via Griekenland kwamen de platte ronde schijfjes naar de rest van Europa, waar ze later in meerdere maten en met versieringen werden gemaakt. Na 200 voor Christus verspreidden de Kelten Romeinen ze verder.

Het Romeinse Rijk:

7. Beschrijf de munteenheden van het Romeinse geld - de naam van de munt en hoeveel 'as' deze waard is.

Koperen assen: Dupondius = 2 as. Sestertie = 4 as. Semis = $\frac{1}{2}$ as. Quadrans = $\frac{1}{4}$ as

De zilveren denarius was 10 assen waard, later 16. De gouden aureus was eerst 250 assen waard, later 400.

8. Welk verhaal vertellen de Romeinse munten?

Op kop stond een keizersportret, op munt triomfsymbolen van de keizer of Romeinse goden. De munten vormden reclame voor de keizer.

De Middeleeuwen:

9. Maak een samenvatting of een uitgebreide mindmap van het hoofdstuk 'De Middeleeuwen'.

Vanaf de zevende eeuw waren veel volken met elkaar in oorlog en trokken door heel Europa (volksverhuizingen). Er was nauwelijks nog geld en de ruilhandel kwam terug.

Karel de Grote (742 - 814) voerde als eenheidsmaat het pond in: 450 gram. Uit een pond zilver werden 20 schellingen van ieder 12 penningen geslagen.

Vanaf het jaar 1000 ontstond handel tussen de Hanzesteden. De overheid bepaalde een vaste rekenwaarde van munten in goud, zilver, koper en tin.

In 1452 werd in Florence de eerste gouden munt geslagen, de 'fiorino d'oro', 'gouden bloem', in Nederland florijn genoemd.

In 1325 werden de eerste Nederlandse gouden munten gemaakt.

Goud- en zilversmeden gingen steeds meer verschillende munten maken en werden geldwisselaars of -handelaars. De munten werden op een tafel, 'banca' uitgestald. De wisselaar heette daarom 'banchiere' = bankier.

Bankiers hadden goed beveiligde huizen, waar je geld in bewaring (deposito) kon geven in een kluis (cassa). Daarvoor kreeg je een wisselbrief, die je later weer als geld kon gebruiken, de latere bankbiljetten. Zo kreeg een bank meer geld in beheer, waarmee leningen konden worden vertrekt

Vorsten de baas over de munt:

10. Wat veranderde er zodra de Vorsten de baas werden over de munten?

Vorsten werden de toezichhouders over de muntmakers, die in 'De munt' werkten. Controle over De Munt gaf veel macht en inkomen. Munten met het hoofd van de vorst gaven hem status en onafhankelijkheid (soevereiniteit).

11. Noem en beschrijf vijf beroemde munten uit het verleden.

Fiorino (florijn), 1252 Florence. De stad had als wapen een lelie, dus kwam die op de munt. Voorloper van de gulden

Frank, 1360, Frankrijk. Inscriptie: Francorum Rex: koning Jan II, koning der Franken.

Dukaat, 1284, Venetië. Genoemd naar Dux (doge = hertog). Woog evenveel als een fiorino en werd erg populair in Europa.

Reaal, Spanje, genoemd naar Rey = koning.

Louis, 1640, Frankrijk, genoemd naar Louis XIII

12. Keizer Karel V en de eerste Nederlandse gulden: Maak een samenvatting of uitgebreide mindmap van dit hoofdstuk

In de Nederlanden werden door graven en hertogen van bijvoorbeeld Gelderland en Brabant guldens geslagen (= gouden munten).

Karel V (1500 - 1555) vond dat er te veel verschillende guldens waren en liet in 1521 de Carolusgulden slaan, die overal gebruikt moest worden. Alle munten hadden dezelfde waarde, afmeting, afbeelding en randschrift.

Na de Tachtigjarige oorlog werd Nederland een onafhankelijke 'Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden'. De Staten van Holland lieten in 1681 vier nieuwe munten slaan, met een waarde van 3, 2, en een $\frac{1}{2}$ gulden.

Omdat de Nederlanden veel handel dreven, bleven er ook veel buitenlandse munten in omloop.

In 1626 werd de waarde van de munten in een zgn. Plakkaat beschreven.

De Amsterdamse wisselbank werd ook een girobank: je kon je geld via de bank naar een andere rekening overschrijven.

De Bank of England werd de eerste internationale centrale bank van de wereld.

De Franse tijd:

13. Wat zijn assignaten?

Na de Franse Revolutie (1789) was er een grote staatsschuld, die de revolutionaire regering wilde oplossen door de uitgifte van assignaten: biljetten met een vastgestelde waarde. Dit papiergeld werd niet door goud of zilver gedekt

14. Hoe worden munten gemaakt?

In de Middeleeuwen bewerkte de goudsmid het ruwe goud, zilver of koper tot dunne platen, waaruit ronde stukjes (rondellen) werden gehaald, allemaal even zwaar en dik. Later werden de plaatjes metaal tussen twee stempels geperst.

Voor de muntstempel werden eerst ontwerptekeningen gemaakt. Daarna volgt een model in gips, een matrijs in hard metaal en een negatief reliëf, waaruit de munt in verschillende vormen en maten wordt geslagen.

In Nederland gebeurt dit door 's Rijks Munt in Utrecht, onder toezicht van de Minister van Financiën.

Geld in het Koninkrijk der Nederlanden:

15. Wat kun je vertellen over 'De Roodborstjes'?

Roodborstjes waren bankbiljetten, gemaakt door Johan Enschedé in Haarlem. Ze zouden on-ervervalsbaar zijn, maar waren dat niet!

16. Waarom verklaarde de Nederlandse regering na de bevrijding in 1945 al het Nederlandse papiergeld ongeldig?

Omdat er veel meer bankbiljetten gedrukt waren dan er goud in kas was, waren die biljetten niets meer waard.

17. Wat zijn erflaters?

Erflaters zijn belangrijke figuren uit de Nederlandse geschiedenis, die op bankbiljetten verschenen, bijvoorbeeld Erasmus en Rembrandt

18. Welke serie erflaters vind je het mooist?

Eigen mening

19. Wat kun je allemaal doen met geld? (p. 40 en verder)

Uitgeven, uitlenen, weggeven, sparen, beleggen, investeren, speculeren

De Euro:

20. Waarom is de euro gekomen?

Samenwerken en handel drijven wordt veel makkelijker met maar één muntsoort.

21. Welke landen hebben de euro als eerste ingevoerd?

Er is een ezelsbruggetje om de eerste eurolanden te onthouden: DING FLOP BIPS. Elke letter staat voor één van de landen: Duitsland, Ierland, Nederland, Griekenland, Finland, Luxemburg, Oostenrijk, Frankrijk, België, Italië, Portugal en Spanje.